

Correspondentieadres:

Prof. H. Merckelbach
Experimentele Psychologie
Faculteit der Psychologie
Universiteit Maastricht
Postbus 616
6200 MD Maastricht
H.Merckelbach@psychology.unimaas.nl

*Psycholoog à décharge*¹

Samenvatting

Soms vertellen psychologen in de rechtszaal een verhaal dat justitie slecht uitkomt. Dan kan het gebeuren dat haar vertegenwoordigers uit hun magistratelijke rol vallen. In het voorbeeld dat hier wordt besproken, moedigde een advocaat-generaal een tuchtprocedure aan tegen de auteur. Dit artikel handelt over de bredere context van zulke manoeuvres.

Wat eraan voorafging

In de Dungense moordzaak ging het om de moord op een vrouw en een poging tot moord op haar dochter. De dochter werd zwaargewond naar een ziekenhuis gebracht. Terwijl zij daar op de intensive care verbleef en in halfcomateuze toestand verkeerde, werd zij diverse malen door de politie verhoord. Gaandeweg de verhoren verklaarde de dochter dat het haar vader was die op haar had geschoten. Om voor de hand liggende redenen gaf de rechter-commissaris een deskundige de opdracht om het geheugen van het slachtoffer te onderzoeken. De deskundige was een gepromoveerde neuroloog. Zijn onderzoek vond een aantal maanden na het drama plaats. Op basis daarvan concludeerde hij in zijn deskundigenbericht aan de rechter-commissaris dat er geen redenen waren 'om te twijfelen aan de waarde die moet worden toegekend aan de verklaringen van het slachtoffer'. Deze conclusie lichtte hij ter zitting toe.

De rechtbank veroordeelde de vader tot achttien jaar gevangenisstraf. In haar vonnis stelde de rechtbank dat zij de belastende verklaring van het slachtoffer over haar vader betrouwbaar achtte, waarbij – we citeren nu uit het vonnis – 'de rechtbank aangaande de betrouwbaarheid verwijst naar de conclusies van de getuige-deskundige [de neuroloog]'. De rechters gingen er blijkbaar van uit dat de neuroloog met behulp van deugdelijk onderzoek had laten zien dat het slachtoffer tot accurate uitspraken in staat was toen zij op de intensive care door de politie werd gehoord. De verdachte en zijn raadsman waren het daar niet mee eens en tekenden beroep aan.

Beoordeling

Op hun verzoek keken mijn collega's en ikzelf naar het deskundigenrapport van de neuroloog. Het was om allerlei redenen een zwak rapport. Een uitgebreid exposé over de tekortkomingen ervan vindt de lezer elders (Merckelbach & Jelicic, 2005). Hier kan met twee belangrijke kanttekeningen worden volstaan. Om te beginnen verzuimde de neuroloog om na te gaan of de politie het slachtoffer suggestief had verhoord toen zij op de intensive care lag en haar belastende verklaringen aflegde. Dat verzuim had te maken met een inschattingfout. Aanvankelijk verkeerde de neuroloog namelijk in de veronderstelling dat hij in een letselschadezaak rapporteerde. In dat type zaak speelt de vraag hoe getuigenverklaringen tot stand komen nauwelijks een rol. De neuroloog gaf in een aanvullende rapportage en later ook ter zitting ruitertlijk toe dat hij zijn opdracht verkeerd had geïnterpreteerd. Maar hij voegde er voortdurend aan toe dat het allemaal niets afdeed aan zijn uiteindelijke conclusie: het geheugen van het slachtoffer was in orde en de rechtbank kon haar belastende verklaringen voor betrouwbaar houden.

Een tweede beperking had te maken met het onderzoek dat de neuroloog bij het slachtoffer uitvoerde en dat bestond uit allerlei geheugentests. De door neuroloog gebruikte tests konden hooguit iets zeggen over hoe het geheugen van het slachtoffer functioneerde op het moment dat de neuroloog haar zag. Maar niet over hoe dat geheugen eraan toe was geweest toen zij maanden eerder op de intensive care verbleef en daar haar belastende verklaringen aflegde. Om dat laatste ging het de rechters natuurlijk en zij verkeerden in de veronderstelling dat de neuroloog zich daarover uitliet.

Tijdens de behandeling van de zaak in eerste aanleg alsook later in hoger beroep beargumenteerden we ons ongunstige oordeel over het werk van de neuroloog uitvoerig. Mijn collega's en ik vonden het belangrijk om over het type zaak dat hier aan de orde was zo snel mogelijk een artikel te schrijven. Het punt is dat het wel vaker voorkomt dat getuigen of verdachten een hersenletsel oplopen. Het zijn uitgerekend de delicten waarbij zwaar geweld wordt toegepast – vaak levensdelicten derhalve – waarin zo'n letsel met enige regelmaat aan de orde is. Dan rijst onvermijdelijk deze vraag: ondermijnen het hersenletsel en daarmee verbonden omstandigheden (medicatie, ziekenhuisverblijf, slaapgebrek) het vermogen van de getuige of verdachte om een accurate verklaring af te leggen? Een minstens zo belangrijke vervolgvraag is: welke deskundige kan de rechtbank over dit onderwerp goed informeren? Nog voordat het hof aan de behandeling van de Dungense zaak begon, schreven we over deze thematiek een artikel (Merckelbach e.a., 2003). Het verscheen – voordat het hof tot een uitspraak kwam – in het *Maandblad Geestelijke volksgezondheid (MGv)*.

De crux van ons artikel was dat in gevallen zoals de Dungense moordzaak – de zaak werd niet met zoveel woorden genoemd – de (neuro)psycholoog de aangewezen deskundige is om te oordelen over het geheugen van getuigen (en verdachten). Dat standpunt is ingegeven door de overweging dat in dit soort zaken een veelvoud van complexe, psychologische onderwerpen bij elkaar komt. Denk aan de effecten van slaapgebrek, medicatie en recente hersenbeschadigingen op het geheugen, maar ook aan de suggestibiliteit van getuigen of verdachten met hersenbeschadigingen. Daarom: alleen kenners van de psychologische vakliteratuur kunnen met gezag oordelen over zaken waarin zulke kwesties opduiken.

In ons *MGv*-artikel kwam de Dungense moordzaak in verholde vorm aan de orde: de mise-en-scène van de casus zoals die in het artikel werd gepresenteerd, week op alle, niet essentiële parameters af van de Dungense zaak. In het artikel ging het bijvoorbeeld om een mogelijke bomaanslag en een ruzie tussen twee zakenpartners, terwijl in de Dungense zaak een vuurwapen en een ruzie tussen echtelieden centraal stonden. De vakinhoudelijke thematiek van beide zaken was natuurlijk wél dezelfde: een neuroloog die de grenzen van zijn deskundigheid overschrijdt door te rapporteren over dingen waar hij weinig verstand van heeft. Voor zover het nodig was om de gebrekkige expertise van de neuroloog als getuige-deskundige te adstrueren, putte ons *MGv*-artikel uit stukken die tijdens de openbare behandeling van de Dungense zaak aan de orde waren geweest. In het artikel deden we natuurlijk geen enkele uitspraak over wat wel de *ultimate issue* heet: het mogelijke ouderschap van de verdachte.

Boos

Omdat mijn collega's en ik wisten dat de neuroloog geld verdiende met zijn expertises voor rechtbanken en wij hem niet wilden duperen, werd hij in het *MGv*-artikel anoniem opgevoerd. We schreven ook: 'laten we over één ding heel duidelijk zijn: de bonafide bedoelingen van de neuroloog zijn boven elke twijfel verheven' (Merckelbach e.a., 2003: 445). Toch was de neuroloog boos over het artikel. Zo kwam het dat hij een brief schreef aan de advocaat-generaal die in hoger beroep de Dungense zaak onder haar hoede had. In de brief beklaagde de neuroloog zich over ons *MGv*-artikel, dat hij bijvoegde. Waarom richtte de neuroloog zijn brief uitgerekend aan de advocaat-generaal? Tijdens het hoger beroep had de neuroloog voor deze advocaat-generaal een aanvullend rapport geschreven. Daarin ging het andermaal om de cruciale verhoren waarin het slachtoffer verklaarde dat het haar vader was die op haar had geschoten. De neuroloog oordeelde er in zijn aanvullende rapport voor de advocaat-generaal nu heel onomwonden over: 'Op grond van bovenstaande feiten kan gesteld worden dat de verklaringen van het slachtoffer tijdens de politieverhoren die van een competente getuige zijn, die de gebeurtenissen direct voorafgaande aan het schietincident goed en volledig in haar herinnering kan ophalen.' De raadsheren van het hof waren het daar overigens niet mee eens en spraken de verdachte vrij.

Enige tijd nadat de verdachte de rechtszaal als vrij man had verlaten, reageerde de advocaat-generaal op de brief van de neuroloog. Zij liet hem weten: 'Ik heb het door u megezonden artikel van prof. Merckelbach c.s. gelezen. Met u ben ik van mening dat het uitermate onzorgvuldig en ongewenst is om in dat stadium van het proces een dergelijk artikel te publiceren. Echter hebben wij geen gedragsregels voor getuigen-deskundigen à décharge. Wellicht is het wel in strijd met gedragsregels van de brancheorganisatie. Dan zou het op u weg kunnen liggen om daar een klacht tegen in te dienen.'

De neuroloog volgde dat advies op en diende een klacht in bij de tuchtcommissie van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP). In essentie kwam zijn klacht erop neer dat ons artikel hem in zijn 'persoonlijke en beroepsmatige waardigheid' aantastte. Om zijn klacht meer autoriteit te verlenen, voegde de neuroloog de brief van de advocaat-generaal bij. In een direct aan ons gericht schrijven eiste de neuroloog dat wij afstand namen van het artikel: 'ik eis dan ook van jullie hand een mededeling in het *Maandblad*

Geestelijke volksgezondheid dat in het bovengenoemde artikel een misleidende voorstelling van zaken is gegeven waardoor de duidelijk te herkennen neuroloog ten onrechte als ondeskundig wordt beschreven en waarin uiteraard tevens excuses worden aangeboden.’

Tuchtzaak

Terwijl medische tuchtcolleges hun zaken in het openbaar behandelen, kent het verenigingsrecht van het NIP de regel dat zittingen in beginsel achter gesloten deur plaatsvinden. Om redenen die zodadelijk duidelijk worden, drongen wij er bij het College van Toezicht – de instantie die voor het NIP tuchtklachten behandelt – herhaaldelijk op aan om de tuchtzaak die de neuroloog tegen ons had aangespannen, in het openbaar te laten plaatsvinden. De liberale formulering van de regel – zittingen zijn *in beginsel* achter gesloten deuren – staat immers uitzonderingen toe. Het College van Toezicht ging op dat verzoek niet in en het was pas in zijn uitspraak dat het College op die weigering ook een toelichting verschafte (zie onder).

Vanwege de discretie die de behandeling achter gesloten deuren hem bood, kon de neuroloog totaal andere verklaringen gaan afleggen over zijn onderzoek in de Dungense moordzaak dan die welke hij onder ede had afgelegd tijdens de openbare behandeling van de strafzaak. Van deze speelruimte maakte de neuroloog handig gebruik. Achter gesloten deuren zei de neuroloog plotseling dat hij zijn – zoals hij het noemde – ‘oriënterend neuropsychologisch onderzoek’ van het slachtoffer in nauw overleg met een psycholoog had uitgevoerd. En nog belangrijker: het verhaal dat de neuroloog nu vertelde over het geheugen van het slachtoffer week dramatisch af van wat hij daarover eerder onder ede had verklaard. In de beslotenheid van de tuchtzaak beweerde hij dat hij met zijn deskundigenrapporten eigenlijk had willen zeggen dat de belastende uitspraken van het slachtoffer over haar vader met scepsis bejegend diende te worden, maar dat hij werd misverstaan door eerst de rechtbank en later het hof.

Het College van Toezicht vond ons aandringen op een openbare behandeling weinig overtuigend. Het had ons immers vrijgestaan om het College te verzoeken ‘getuigen’ te horen. Het is raadselachtig wat het College daarbij voor ogen stond. Bedoelde het College te zeggen dat we tijdens de behandeling achter gesloten deuren – toen de neuroloog plotseling met een heel nieuw verhaal kwam – *à l'improviste* het slachtoffer of de ex-verdachte hadden kunnen uitnodigen om naar de zitting te komen?

Ontevreden

Het College van Toezicht oordeelde uiteindelijk dat de klacht van de neuroloog over ons artikel in het *MGv* ongegrond was. Toch waren we weinig ingenomen met werkwijze en uitspraak van het College.³ Met de werkwijze omdat het College onvoldoende oog had voor hoe verstrengeld tuchtzaak en strafzaak met elkaar waren. De radicale positiewijziging van de neuroloog raakte immers ook aan de belangen van de inmiddels vrijgesproken verdachte en het slachtoffer. Zo was de verhouding tussen ex-verdachte en slachtoffer zwaar getroebleerd. De tijdens de openbare behandeling van de strafzaak afgelegde verklaringen van de neuroloog zullen daaraan zeker een bijdrage hebben geleverd. Zijn bijgestelde verklaringen tijdens de tuchtprocedure wierpen een heel nieuw licht op de

zaak, maar door de beslotenheid van de procedure konden ex-verdachte en slachtoffer daarvan natuurlijk geen kennis nemen.

We waren ontevreden met de uitspraak van het College omdat het naar onze mening de klacht van de neuroloog niet ontvankelijk had moeten verklaren. De redenering die hieraan ten grondslag ligt is simpel en bevat twee elementen. Om te beginnen heeft het College en zijn beroepsinstantie (College van Beroep) eigen jurisprudentie ontwikkeld als het gaat om wetenschappelijke artikelen van NIP-leden waaraan derden mogelijk aanstoot kunnen nemen. Zo behandelden de Colleges van Toezicht en van Beroep in 1998 en 1999 de tuchtzaak tegen onze collega, de emeritus hoogleraar rechtspsychologie Hans Crombag. Hij had zich in een artikel kritisch uitgelaten over een hulpverleningsinstantie die een minderjarige patiënt had opgezadeld met de dubieuze diagnose van een Meervoudige Persoonlijkheid. Ofschoon in het artikel patiënt en hulpverlener werden geanonimiseerd, spande de directeur van de instelling toch een tuchtzaak aan. Het College van Beroep oordeelde vervolgens dat de klachten van de directeur ongegrond waren voor zover ze betrekking hadden op het artikel. Daarbij overwoog het College dat zulke artikelen vooral aan het vereiste moeten voldoen dat de patiënt er op geanonimiseerde wijze in wordt beschreven. Als in ons geval het College van Toezicht die overweging naast ons artikel had gelegd, had hij onmiddellijk kunnen vaststellen dat het nooit iets zou worden met de klacht van de neuroloog. Om ieders tijd te sparen, had het College er vervolgens wijs aan gedaan de klacht niet ontvankelijk te verklaren.

Academische vrijheid

Het tweede element is aanmerkelijk serieuzer omdat het aan de fundamentele kwestie van de academische vrijheid raakt. De neuroloog was geen cliënt, opdrachtgever of zelfs maar collega van ons. Wij hadden geen enkele professionele relatie met hem. Hij was lezer van ons artikel en meende dat het zijn commerciële belangen zou schaden. Zo liet de neuroloog aan het College weten dat hij vanwege het artikel merkbare schade had opgelopen: 'De merkbare schade bestaat uit een derving van inkomsten aan expertiserapporten, doordat het aantal aanvragen om een expertiserapport nog slechts een derde bedraagt van het gemiddelde aantal aanvragen in de laatste 2,5 jaar voor publicatie van het betrokken artikel.'

Om dit te redresseren had de neuroloog twee dingen kunnen doen: allereerst had het hem vrijgestaan om aan de redactie van het *MGv* een tegenartikel of ingezonden brief aan te bieden. In de tweede plaats had de neuroloog de gang naar de burgerlijke rechter kunnen maken. Zou hij erin geslaagd zijn om daar aannemelijk te maken dat ons artikel hem verwijtbare schade had toegebracht, dan zou hem dat een materiële vergoeding hebben opgeleverd. Maar deze route is een dure aangelegenheid en bovenal vereist zij steekhoudende argumenten. Wellicht dat de neuroloog daarom de makkelijker weg van het verenigingstuchtrecht had verkozen. Dat recht is in het geval van de NIP-code gericht op cliënten, patiënten en opdrachtgevers van de psycholoog – dat wil zeggen, personen met wie de psycholoog een professionele relatie heeft en die in een relatief zwakke positie verkeren ten opzichte van de psycholoog (Soudijn, 2004). Het verenigingstuchtrecht is echter niet bedoeld om een forum te bieden aan commerciële belangenbehartigers die de speelruimte van wetenschappers proberen in te perken. Door de zaak überhaupt in

behandeling te nemen, zette het College van Toezicht een premie op een dergelijke exploitatie van het verenigingsstuchtrecht. Dat had voorkomen kunnen worden door klacht van de neuroloog niet ontvankelijk te verklaren.

In hun artikel in het gezaghebbende *New England Journal of Medicine* analyseren de Amerikaanse arts Richard Deyo en zijn collega's een aantal gevallen waarin partijen met commerciële belangen juridische acties ondernamen tegen wetenschappers die voor hen ongunstige artikelen hadden geschreven (Deyo e.a., 1997; zie voor een vergelijkbare analyse Loftus, 2004). De auteurs wijzen erop dat wetenschappelijke artikelen en klachten van commerciële belangenbehartigers een ongelijk traject afleggen: terwijl artikelen aan een redactioneel beoordelingsproces worden onderworpen alvorens tijdschriften überhaupt tot publicatie overgaan, kunnen 'scientific misconduct'-klachten eenvoudig worden ingediend. Zulke klachten leiden er bijna altijd toe dat wetenschappers zich geïntimideerd voelen, al was het maar vanwege de tijd en energie die zij moeten steken in het reageren op de klachten. De auteurs houden dan ook een pleidooi om de reactie op dit soort intimidatiepogingen niet over te laten aan de individuele onderzoekers, maar in handen te leggen van de universiteiten. Zij zouden hun wetenschappers via georganiseerde (juridische) tegenacties in bescherming moeten nemen. Want, zo luidt de finale conclusie van de auteurs, wie de wetenschap zomaar laat intimideren door commerciële belangenbehartigers, loopt het risico dat haar beoefenaars niet meer bereid zijn zich uit te laten over heikele onderwerpen.

Forensische neuropsychologie

In de Dungense zaak selecteerde justitie de verkeerde deskundige. De neuroloog was als gepensioneerde arts werkzaam bij een commercieel expertisebureau. Hij schreef ooit een proefschrift over neurologische oogafwijkingen. Hij had geen enkele publicatie op zijn naam staan over het geheugen en evenmin had hij verstand van neuropsychologische tests. Als wetenschappers achtten we het onze plicht om deze door justitie omarmde quasideskundigheid te bekritisieren. De neuroloog voelde zich zodoende door ons geattaqueerd en haalde via het tuchtrecht zijn gram, daarin gesteund door justitie.

De moraal van dit verhaal valt in drie punten samen te vatten. Het eerste is dat justitie haar neiging moet leren onderdrukken om kritische wetenschappers een voet dwars te zetten. De brief van de advocaat-generaal in de Dungense zaak was een uiting van deze neiging. Alleen al de door haar gebezigde term 'getuigen-deskundigen à decharge' spreekt boekdelen. De Nederlandse wet kent de begrippen à charge en à decharge niet (Mols, 2003: 371). Het maakt allemaal duidelijk dat deze advocaat-generaal dacht in termen van partijen en niet in termen van waarheidsvinding en wat deskundigen daaraan kunnen bijdragen. Dat is – als we sommige ervaren auteurs mogen geloven (zie o.a. Wagenaar, 2006) – een wijdverbreid fenomeen bij justitie. En het schrikt voor het overige behulpzame wetenschappers af (Bruck, 1998).³ Dan kan het gebeuren dat magistraten overgeleverd raken aan gemanneerde deskundigen, terwijl we weten dat de geschiedenis van de gerechtelijke dwalingen voor een aanzienlijk deel ook de geschiedenis van dwalende deskundigen is (Remmelink, 1965; Nijboer, 2003). Justitie zou daarom kritischer moeten zijn bij het adopteren van deskundigen (Crombag, 2000). Ze zou zich daarbij minder moeten laten leiden door het vervolgingsbelang en meer door de academische

statuur van deskundigen. De opzet van een landelijke deskundigheidsmakelaar door de politieacademie is een eerste stap in de goede richting. Doel van dit project is te komen tot een register van deskundigen die hun sporen hebben verdiend en die door de politie te consulteren zijn.

Het tweede punt is dat beroepsverenigingen hun tuchtprocedures zo moeten inrichten dat er geen onwenselijke verstrengeling kan ontstaan van strafzaken en tuchtzaken. Indien een beroepsvereniging als het NIP het optreden als getuige-deskundige tot de maatschappelijke taak rekent van zijn leden, dan moet het in zijn tuchtbepalingen ook rekening houden met de bijzondere omstandigheden daarvan. In elk geval zou het zijn tuchtrecht niet moeten openstellen voor derde partijen die erop uit zijn de academische vrijheid van voor hen kritische deskundigen in te perken. Meer in het algemeen merkt Soudijn (2004) op dat de ethische code van het NIP weinig aandacht besteedt aan de psychologie als wetenschap. Dat is een gemiste kans, precies omdat de psychologie in de kliniek, maar zeker ook in de rechtszaal haar gewicht dient te ontlennen aan diezelfde wetenschap en haar onafhankelijke positie.

Het derde punt is dat (neuro)psychologen in de richting van justitie, maar ook hun beroepsvereniging duidelijk moeten maken dat hun vak er in de rechtszaal toe doet. Dat geldt heel speciaal voor de forensische neuropsychologie. Zoals gezegd: gevallen zoals de Dungense zaak komen vaker voor. Een recent voorbeeld is de zaak tegen Olaf. H., waarvan het hoger beroep in de zomer van 2005 diende. Daarbij ging het om de moord op een echtpaar. Hun kleindochter was hiervan getuige, maar kon er aanvankelijk niet goed over verklaren vanwege een tijdens de schietpartij opgelopen hersenbeschadiging. Maanden later verklaarde de kleindochter wél over het signalement van de dader. De vraag wat zo'n getuigenverklaring waard is, behoort uitdrukkelijk en bijna exclusief tot het domein van de forensische neuropsychologie. Datzelfde geldt voor de vraag hoe een bekentenis van een schizofrene verdachte moet worden getaxeerd, als we weten dat hij aan bronverwarringen lijdt (Merckelbach e.a., 2005). Of civiele kwesties zoals de wilsbekwaamheid van patiënten met een beginnende dementie die bij de notaris hun testament laten wijzigen.⁴ Het zijn complexe zaken waarbij veel op het spel staat en die er niet zomaar bij gedaan kunnen worden door – pakweg – neurologen. Forensische neuropsychologie is een vak apart en het verdient meer aandacht in onze (postdoctorale) opleidingen en onze rechtszalen (zie ook Egger e.a., 2005; Littman, 2005). Een manier om die boodschap over het voetlicht te brengen is door kritische artikelen te schrijven. Dat is precies wat we met ons *MGV* artikel deden en de nasleep ervan heeft u hierboven kunnen lezen.

Noten

1. Met dank aan Ineke Brands en Peter van Koppen voor hun commentaar op een eerdere versie van dit artikel. De essentialia van de zaak zijn te vinden onder LJN AF1801 en LJN AI1722 (www.rechtspraak.nl).

2. Om de redenen die in de tekst volgen, stelden we hoger beroep in tegen de beslissing van het College van Toezicht. De beroepsinstantie – het College van Beroep – onderschreef echter de beslissing van het College van Toezicht.

3. De Canadese hoogleraar ontwikkelingspsychologie Maggie Bruck (1998) zegt hierover: 'It would be unfortunate for any scientist whose area of expertise is relevant to the case at hand to retreat to his or her laboratory because of the unpleasantness of the courtroom' (103).

4. Zie bijvoorbeeld: Wilsbekwaam of dement: Notaris worstelt steeds vaker met de vraag of testament rechtsgeldig is. *NRC Handelsblad*, 3 september 2006.

Literatuur

- Bruck, M. (1998). The trials and tribulations of a novice expert witness. In: J. Ceci & H. Hembrooke (red.), *Expert witnesses in child abuse cases* (pp. 85-104). Washington DC: American Psychological Association.
- Crombag, H.F.M. (2000). Rechters en deskundigen. *Nederlands Juirstenblad*, 33, 1659-1665.
- Deyo, R.A., Psaty, B.M., Simon, G., Wagner, E.H. & Omenn, G.S. (1997). The messenger under attack: Intimidation of researchers by special-interest groups. *New England Journal of Medicine*, 336, 1176-1180.
- Egger, J., Tuinier, S. & Oei, K. (2005). Forensische neurowetenschappen en de verklaring van crimineel gedrag: Stand van zaken en aanbevelingen voor de praktijk. *Tijdschrift voor Neuropsychologie*, 0, 11-19.
- Loftus, E.F. (2004). The memory wars. *Science & Spirit*, 15, 28-34.
- Littman, E. (2005). Forensische neuropsychologie. In: H.L. Kröber & M. Steller (red.), *Psychologische Begutachtung im Strafverfahren* (pp. 61-117). Darmstadt: Steinkopff.
- Merckelbach, H. & Jelicic, M. (2005). *Hoe een CIA-agent zijn geheugen hervond en andere waargebeurde verhalen*. Amsterdam: Contact.
- Merckelbach, H., Jelicic, M. & Van Oorsouw, K. (2003). Een neuroloog gaat pro justitia. *Maandblad Geestelijke volksgezondheid*, 58, 435-448.
- Merckelbach, H., Smeets, T., Peters, M. & Jelicic, M. (2005). Op weg naar een valse bekentenis: Een schizofrene patiënt wordt verhoord. *Maandblad Geestelijke volksgezondheid*, 60, 827-843.
- Mols, G.P.M.F. (2003). *Getuigen in strafzaken*. Deventer: Kluwer.
- Nijboer, J.F. (2003). Gerechtelijke dwalingen en de rol van deskundigen. *Justitiële Verkenningen*, 29, 105-120.
- Rommelink, J. (1965). Enige opmerkingen over de deskundige in strafzaken. *Tijdschrift voor Strafrecht*, 24, 72-92.
- Soudijn, K. (2004). *Ethische codes voor psychologen*. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds.
- Wagenaar, W.A. (2006). *Vincent plast op de grond: Nachtmeries in het Nederlands recht*. Amsterdam: Bert Bakker.